

Селюков Вадим Сергійович,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри поліцейської діяльності та
публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ КІНОЛОГІВ ІЗ СОБАКАМИ-РЯТУВАЛЬНИКАМИ

Правоохоронна діяльність не обмежується виключно боротьбою та запобіганням правопорушенням. Вона забезпечує надання можливостей для реалізації фізичними та юридичними особами своїх прав та законних інтересів. Надання допомоги особам також варто розцінювати як правоохоронну діяльність у широкому її сенсі. Нормальне функціонування суспільних відносин можливе завдяки діяльності певних органів у напрямку підтримання правопорядку, забезпечення можливостей для реалізації громадянами власних прав і свобод, охорона та захист людей від протиправних посягань.

На жаль, існування суспільства неможливе без надзвичайних подій, які можуть мати як природний так і техногенний характер. Суспільство постійно удосконалює форми та методи запобігання надзвичайним подіям, а також способи ліквідації наслідків цих ситуацій. Одним із дієвих способів врятування людей є використання службових собак Державної служби України з надзвичайних ситуацій під час проведення аварійно-рятувальних робіт.

Собаки-рятувальники є найбільш ефективним засобом пошуку людей під час ліквідації наслідків надзвичайних подій. Службові собаки мають пошуково-рятувальну спрямованість та можуть використовуватися під час руйнування будівель або споруд, під час транспортних аварій, обвалів, зсувів, землетрусів, лавин, пошуку людей в лісовій місцевості та будь-яких інших ситуаціях, які потребують втручання рятувальників. В залежності від ситуації та факторів навколишнього середовища використання пошуково-рятувальних собак може мати різноманітні форми та методи. Від них залежить і форма організації діяльності службового собаки на місці події.

В статті розглянуто форми та методи організації аварійно-пошукових робіт із залученням службового собаки, висвітлено основні методи впливу на собаку та окреслено механізми вибору того чи іншого методу чи форми організації кінологічного забезпечення під час проведення аварійно-рятувальної діяльності.

Ключові слова: кінологічне забезпечення, собаки-рятувальники, кінологічний розрахунок, службові собаки Державної служби України з надзвичайних ситуацій, службова кінологія.

Selyukov V. FORMS AND METHODS OF ORGANIZATION OF CYNOLOGISTS' WORK WITH RESCUE DOGS

The law-enforcement agency does not interfere with the struggle and struggle against the law-enforcers. Vona will provide opportunities for the implementation of physical and legal persons of their rights and legal interests. Give additional help to the persons as well as the right-wing activity in the wide sense. The normal function of suspicious individuals is possible to establish the power of singing organs in order to directly control law and order, to secure opportunities for the realization of power rights and freedoms by the masses, protection and capture of people from the opposing forces.

It is a pity that the suspension of the suspension is not sordid without superstitious reasons, which can be both natural and technogenic in nature. The success of the permanently satisfactory form of that method of preventing overwhelming conditions, as well as ways of eliminating the inheritance of these situations. One of the two ways to hide people is to keep the service dogs of the State Service of Ukraine from supervised situations for an hour to carry out emergency robots.

Riveter dogs are the most effective way to poke people around for an hour when the inheritance of supernatural podiatry. Service dogs may seem to be eerily straightforward and may be victorious for an hour when they are awakened, or if there are traffic accidents, collapses, sunburns, earthlings, avalanches, people's joke in such situations In the fallowness of the situation and factors of the navkolishny center, the vicariousness of the dog-dog can be mathematically developed and developed. From them to lay down the form of organizing the activity of a service dog on the stage.

In the statistic, the methods of organizing emergency-sounding robots from the training of a service dog have been formulated, the basic methods injected onto the dog have been discussed, and the mechanics of the vibration of the same method of forming the organization of the emergency-related emergency

Key words: cynological care, rescue-dogs, cynological couple, service dogs of the State Service of Ukraine in supervised situations, service cinology, K9.

Постановка проблеми. Забезпечення прав людини в контексті правоохоронної діяльності кінологічних підрозділів також може проявлятися у застосуванні службових собак у випадках надзвичайних подій, катастроф, аварій або стихійних лих тощо. В широкому розумінні правоохоронної діяльності одним із її різновидів можливо вважати рятувальну діяльність, що здійснюється органами та підрозділами ДСНС України.

Ситуації, які можуть траплятися бувають різними. Розвиток науки і техніки дає змогу використовувати різноманітні технології для рятування та знаходження людей, але наразі більш ефективного засобу ніж собакарятувальник (собака-детектор) для виконання поставлених завдань неможливо вигадати.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто підкреслити, що залучення службових собак до пошуково-рятувальних операцій збільшує ймовірність виявлення потерпілого або загубився до 90%.

Хоча серед тих, хто здійснює допомогу населенню в районах стихійних лих, є досвідчені фахівці, але навіть вони нерідко виявляються безсилями. Пошуки вимагають тривалого часу, а ймовірність залишитися в

живих після кількох годин перебування, наприклад, в лавині або руїнах невелика. Тому часто трапляється, що постраждалих виявляють занадто пізно, а іноді не виявляють і зовсім.

За короткий час знайти чоловіка, що знаходиться під руїнами, шаром ґрунту або снігу, здатні тільки спеціально навчені собаки. Пошук з собакою дозволяє заощадити час, що часто дає можливість врятувати потерпілому життя. Крім того, скорочуються великі матеріальні витрати на тривалу роботу багатьох рятувальників. Тому питання заміни роботи цілого загону рятувальників використанням однієї навченого собаки заслуговує серйозної уваги [6, с.112].

Величезний об'єм роботи здатен виконати службовий собака для надання допомоги людям у складних ситуаціях. До таких ситуацій можна відносити зсуви, змиви, лавини, лісові пожежі, землетруси, повені, транспортні аварії, руйнування будівель, а також ситуації, коли люди заблукали або зникли без вісті. В таких умовах діяльність рятувальників ускладнюється багатьма факторами, які можуть спричинити смертельні наслідки як для рятувальника так і для собаки. Такі негативні явища, небезпека прямо пропорційно впливають на рівень ефективності здійснення пошукових робіт. Тобто чим сильніші негативні фактори, чим більша небезпека тим складніше працювати та менш ефективний результат такої діяльності. Однак добре навчений службовий собака незважаючи на сторонні фактори завжди на високому рівні здійснює рятувальну діяльність, що значно підвищує загальний рівень ефективності діяльності рятувальних підрозділів.

Варто згадати чудову легенду про сенбернара Баррі, який на початку XIX століття врятував у сніжних завалах протягом 10 років близько 50-ти людей [5]. Саме такі згадки можна вважати першими підтвердженнями появи собак-рятувальників.

Якщо більш детально розглядати специфіку діяльності собак-рятувальників, то варто відмітити, що використання даної категорії собак більш характерне саме для ДСНС України, однак існує велика кількість громадських, в тому числі міжнародних, організацій, які готують та сертифікують собак пошуково-рятувальної спрямованості. Однією з них можна виділити International Rescue Dog Organization (далі – IRO). Її функціонування почалося Після сильного землетрусу в Вірменії в 1988 році, коли міжнародні команди з надання допомоги при лихах і пошуково-рятувальних кінологічних роботах зіткнулися з проблемами в координації дій між собою і з владою. Це призвело до ідеї стати активним на міжнародному рівні в області дисципліни пошуку і порятунку з використання спеціальних собак і визначення стандартів для розгортання і навчання команд – що призвело до основи IRO в 1993 році. Доктор Вольфганг Цернер, який був главою австрійської пошуково-рятувальної бригади в той час, був обраний президентом в якості засновників Німеччини, Швеції, Чеської Республіки, Нової Зеландії, Австрії, США та Великої Британії, а штаб-квартира нової головної організації була створена в Австрія [1].

Тож рятувальна спрямованість не є виключно прерогативою ДСНС, а й неурядових громадських організацій. Однак необхідно додати, що відповідно до нормативних документів, що регламентують діяльність кінологічних підрозділів ДСНС, службових собак, які використовуються при проведенні рятувальних операцій варто розділяти на пошуково-рятувальних, мінно-пошукових [8].

Мінно-пошукові собаки – службові собаки, підготовлені за програмою мінно-пошукової підготовки і застосовуються для пошуку, виявлення мін, інших вибухонебезпечних предметів на об'єктах та територіях [8]. Цей напрям роботи в ДСНС є досить складним та специфічним. Адже в більшості випадків в ситуаціях, коли існує інформація про замінування об'єктів або місцевості на місце викликається вибухо-технічна служба Національної поліції України, а не працівники ДСНС. Останні найчастіше задіюються у випадках знахідок предметів схожих на вибухові. Крім цього мінно-розшуковий напрям підготовки службових собак набуває популярності в підрозділах Збройних сил України, тому діяльність мінно-розшукових собак в органах ДСНС втрачає свою актуальність.

На відміну від мінно-розшукового напрямку, пошуково-рятувальний – є головним напрямом кінологічної діяльності підрозділів ДСНС. Під час проведення пошуково-рятувальних робіт використовуються службові собаки пошуково-рятувальної спрямованості. Пошуково-рятувальні собаки – службові собаки, підготовлені для пошуку та виявлення постраждалих унаслідок надзвичайних ситуацій або небезпечних подій [8]. Як вже зазначалося вище, до таких подій можуть відноситися різноманітні ситуації, і для кращого розуміння їх можливо розділити на певні групи:

- 1) завали зруйнованих будівель і споруд, що утворюються в наслідок природних (землетруси, цунамі, урагани і т.п.) і техногенних (вибухи, обвалення будівель і споруд) надзвичайних ситуацій;
- 2) великі транспортні засоби, які зазнали катастрофу (літаки, поїзди, кораблі і т.п.);
- 3) лавинні виноси, нагромадження землі, каміння, піску від селів і обвалів;
- 4) природне середовище (пошук постраждалих і зниклих в лісах, у великих містах, в гірській місцевості, в прибережних районах і т.п.);
- 5) надзвичайні події на водоймах [12, с. 9].

Дана класифікація дуже умовна, але вона чітко відображає особливості організації діяльності кінологічних розрахунків, що приймають участь в аварійно-рятувальних роботах.

Перш за все, при виникненні ситуації, яка потребує невідкладних дій кінологічних підрозділів та інших осіб, які здійснюють повноваження в межах визначених нормативно-правовими актами, що регламентуються діяльність підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту [10], а також інших підрозділів та органів ДСНС. Порядок організації діяльності вказаних підрозділів, форм та методів такої діяльності

визначається перш за все Статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту [340] та методичними рекомендаціями щодо проведення конкретних видів робіт.

Варто наголосити, що вищевказаний статут крім усього іншого регламентує діяльність кінологічних підрозділів, що можуть бути задіяні під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та врятування людей.

Ще одним нормативним підґрунтям діяльності кінологів-рятувальників є Методичні рекомендації щодо застосування кінологічних підрозділів ДСНС України під час проведення пошуково-рятувальних робіт [9]. Варто підкреслити, що не зважаючи на статус нормативно-правового акту як такого, що має рекомендаційний характер, в наказом встановлюється обов'язок включення їх до програми підготовки кінологів-рятувальників, а також використання у практичній діяльності. Тож, варто відмітити, що загальним нормативним актом, що регламентує діяльність кінологічних підрозділів ДСНС є Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів ДСНС, а вказані Методичні рекомендації є спеціальним, який більш детально та чітко регламентує конкретні види та форми діяльності. Крім цього останні конкретизують методики, яких варто дотримуватись під час здійснення оперативно-рятувальних робіт.

Діяльність кінологічних розрахунків із собаками-рятувальниками має різні форми, а також характеризується відмінними методами самої її організації. Так, підготовка службових собак до виконання завдань пов'язаних із врятуванням людей та ліквідацією негативних наслідків надзвичайних ситуацій є первинною формою організації діяльності кінологів із собаками.

Підготовка собак-рятувальників починається із відбору собак до дресирування. Головними вимогами, що висуваються до таких собак є: сильний і азартний характер; відсутність будь-яких проявів агресії; здатність до навчання; відсутність яскраво виражених мисливських інстинктів; врахування специфіки діяльності при виборі розміру собаки, в залежності від майбутніх особливостей використання та тих надзвичайних подій, в яких планується подальше їх використання; фізична міцність та здоров'я [13]. Тому, початок підготовки повинен ґрунтуватися на вдало проведеному відборі.

Підготовка собак для пошуково-рятувальних робіт цілком заснована на неймовірному чутті собак. Як і в інших службах та відомствах, використання здібностей розрізняти запахи використовується на користь людини. Однак собаки-рятувальники повинні шукати людей запахом, яких їх не відомий, що ускладнюється тим, що кожна людина залишає за собою унікальний запах.

Підготовка пошуково-рятувальних собак є одним із найскладніших напрямів підготовки службових собак. Створення умов, що наближені до реальних, до тих, в яких використовуватиметься собака, в місцях підготовки службових собак майже неможливо. Через це особливістю підготовки є те, що початкова підготовка на слухняність та зацікавленість до пошуку людини проходить у звичайних умовах, а подальша підготовка повинна проводитися в тих умовах, де відбуваються безпосереднє застосування службових собак. На початкових етапах з собакою необхідно багато гуляти, давати можливість бігати без повідка, долати різноманітні перешкоди, дуже помірно та спокійно відноситись до людей та тварин, не проявляти агресію, не відволікатися на гучні звуки та спалахи.

Крім складностей підготовки службових собак варто наголосити і на небезпеці, яка супроводжує кінолога під час пошуково-рятувальних робіт. До найбільш важливих особливостей професійної діяльності кінологів-рятувальників можна віднести такі: недостовірна інформація або повна відсутність її при проведенні оперативних дій; ситуація невизначеності завдання; незвичність і важкість просторового орієнтування у незнайомій місцевості з обмеженою видимістю та прохідністю; інтенсивний темп роботи при дефіциті часу; постійне нервово-психічне напруження через несприятливі погодні та санітарно-гігієнічні умови; дискомфортний стан через перебування в засобах індивідуального захисту дихання та тіла; постійна загроза для життя і здоров'я; можливість виникнення панічних настроїв внаслідок впливу негативних факторів життєдіяльності; послаблення уваги, пам'яті, мислення, порушення точності рухів та дій, їх послідовності; неритмічність режимів роботи, що призводить до підвищеної втомлюваності, виснаженості та психічної напруги [7; 4, с.90].

Тож, форми та методи організації діяльності кінологів-рятувальників зумовлені факторами безпеки та специфіки діяльності під час надзвичайних ситуацій.

Процес використання кінологічного розрахунку ДСНС під час надзвичайних ситуацій починається із їх залучення до виконання завдань у складі пошуково-рятувального кінологічного відділення або аварійно-рятувального підрозділу. Визначення кількості кінологічних розрахунків відбувається з урахуванням складності діяльності, безпеки та площі території, де сталася подія, та часу проведення пошукових робіт.

Діяльність кінологічних розрахунків під час аварійно-рятувальних робіт визначається керівником цих робіт. План діяльності кінологічного підрозділу формується керівником цього підрозділу і повинен містити наступні данні:

- *площу території, що обстежується*, на якій визначаються зони «А» (місця найбільш ймовірного перебування постраждалих) і «Б» (місця можливого перебування постраждалих). Визначення найбільш ймовірних місць знаходження постраждалих здійснюється після проведення кінологічної розвідки, тобто проведення первинного пошуку для визначення зон «А» та «Б». Така діяльність здійснюється без жодних контрольних дій щодо собаки, тобто собака здійснює первинне обстеження місця надзвичайної ситуації самовільно пересуваючись по території.

- *складність рельєфу місцевості та характер руйнування*. Інформація, що має безпосереднє значення для безпеки рятувальників та службових собак, має обов'язково відображатися в плані проведення рятувальних робіт.

- *метеорологічні умови*. Проведення аварійно-рятувальних робіт найчастіше проводиться під відкритим небом. Як відомо, для форми та методи організації діяльності кінологічних розрахунків напряму залежать від природних умов. Тому врахування метеорологічних умов в плані проведення робіт є необхідною умовою їх ефективності проведення самих робіт. Напряму вітру, наявність та кількість опадів, температура – це головні чинники які впливають на насиченість та строк збереження запахового сліду [2; 3].

- *наявність факторів, які ускладнюють роботу службового собаки*. До таких факторів найчастіше відносяться пожежі, задимленість, вибухи, наявність дратуючих та небезпечних речовин в зонах пошуку, наявність на місці пошуку під ногами собаки небезпечних, травмуючих предметів. Все, що можна вважати відволікаючим фактором для службового собаки і наявність інформації про це до початку проведення робіт є одним із головних факторів, від якого залежить вибір форми організації пошукової діяльності. Однак не варто забувати і про потенційну можливість виникнення таких факторів. Тому особливо важливо здійснювати як попередній контроль за такими факторами, так і під час проведення безпосередніх рятувальних робіт.

- *планування рятувальної діяльності також повинно здійснюватися із врахуванням наявних сил та засобів, які задіяні в проведенні аварійно-рятувальних робіт*. Необхідно обов'язково визначитися із кількістю та специфікою діяльності кожного службового собаки та кількістю інших рятувальних підрозділів. Особливим аспектом визначення сил та засобів є встановлення порядку їх взаємодії між собою. Головними аспектами взаємодії варто вважати розмежування місць проведення рятувальних робіт між підрозділами, порядок та форми проведення робіт для підрозділів, що виконують завдання на суміжних ділянках, особливо під час виконання робіт, які можуть становити небезпеку або впливати на роботу кожного підрозділу, порядок обміну оперативною інформацією та надання термінової допомоги, час та місце зосередження зусиль під час спільного виконання особливо важливих і складних робіт [9].

Форми організації кінологічної діяльності під час проведення аварійно-рятувальних робіт є різними та в більшості випадків залежать першочергово від типу надзвичайної ситуації. Основною формою здійснення діяльності собаками-рятувальниками є пошук людей або трупів по запаховому сліду. Найчастіше цей пошук відбувається без попереднього ознайомлення із запахом людей, яких шукають, тому в більшості випадків собаці надається певна самостійність та ініціативність.

Однак, форми застосування собак та методи впливу на нього в залежності від типу надзвичайної ситуації або катастрофи різняться. Так, у випадку задіяння кінологічних розрахунків під час аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків та споруд кінолог пускає собаку на «вільний пошук» керуючи собакою лише в тому випадку, якщо він не може знайти залишки запаху, або залишає не відпрацьовані ділянки. Керування собакою здійснюється виключно голосом без механічного впливу на нього та його переслідування.

У випадку застосування службових собак під час аварій на всіх видах транспорту (залізничний, авіаційний) на відміну від пошуку під завалами, кінолог керує собакою більш чітко. Тобто вплив кінолога на собаку значно більший ніж в інших формах, що виключає хаотичність пошуку та не дозволяє собаці проявляти ініціативу.

При застосуванні собаки-рятувальника для пошуку людей у гірській місцевості кінолог вправі змінювати форми та методи організації пошуку за допомогою собаки враховуючи рельєф та напрямку вітру. Важливим моментом в процесі організації такої роботи, як і при пошуку людей, що загубилися в лісі, є допомога собаці із визначенням ймовірної початкової точки пошуку. В подальшому собака діє самостійно, а кінолог рухається поряд. Варто наголосити, що якщо пошук відбувається в гірській місцевості кінолог не повинен рухатися за собакою, щоб не затоптати сліди. Адже останні можуть ще знадобитися у випадку втрати сліду і його повторного відпрацювання.

Варто наголосити, що в Методичних рекомендаціях щодо застосування кінологічних підрозділів ДСНС України під час проведення пошуково-рятувальних робіт [9] чітко визначені види пошуку, типи (форми) обстеження та безпосередньо способи ведення пошуку. Варто відмітити, що залежно від способу сприйняття запаху, види пошуку розподіляються на первинний та ретельний. Перший здійснюється шляхом використання верхнього чуття собаки, ретельний задіює нижнє чуття. Типи обстежень визначаються залежно від ситуації та стадії пошукових робіт, тому попереднє, основне, детальне та повторне обстеження проводяться виключно в зазначеній послідовності.

А от способи ведення самого пошуку, тобто особливі форми переміщення собаки по ділянці місцевості, де здійснюються рятувальні роботи та відпрацювання запахових слідів можуть варіюватися в залежності від прийнятих кінологом рішень, обстановки, що склалася та інших додаткових факторів, які можуть ускладнювати роботу собаці.

Отож, серед методів організації роботи службового собаки при аварійно-рятувальних роботах варто виділити імперативний (чітке керування собакою, відсутність хаотичності в пошуку та ініціативи собаки), ліберальний (мінімальне втручання в роботу собаки, можливе надання допомоги), спонукаючий (собаку наштовхують на початкову точку, спонукають до початку роботи, а в подальшому вплив зменшується і у виключних випадках може здійснюватися додатковий вплив на собаку).

Висновки. Підсумовуючи варто підкреслити, що можна виділяти багато різноманітних форм та методів

організації роботи собак-рятувальників, однак у випадку із залученням собак до проведення аварійно-рятувальних операцій та заходів собаки більше наділені ініціативністю та діють керуючись здебільшого власними почуттями. Вибір форми та методу діяльності собаки залежить від багатьох факторів та характеристик, в тому числі і від особливостей характеру та навичок самого собаки. Однак нормативне врегулювання порядку організації діяльності собак-рятувальників нині наявний, але потребує деяких доповнень. Так, пропонується нормативно визначити більше повноважень кінолога саме в методичних рекомендаціях. Нині положення здебільшого наведені у формі вказівок щодо залучення собак, однак усі розуміємо, що самостійно собака не здатен забезпечити виконання покладених на нього обов'язків, а в парі з кінологом така діяльність набуває більшої значимості. Тому, перспективним напрямом удосконалення форм та методів діяльності щодо використання службових собак ДСНС України під час надзвичайних ситуацій є оновлення нормативних положень щодо задіяння саме кінологічних розрахунків та кінологів із собаками. Формулювання типу «собака повинен постійно перебувати у полі зору рятувальника-кінолога...»[9] повинні бути замінені на «рятувальник-кінолог повинен забезпечити постійне перебування собаки в полі зору...». В юридичному аспекті дані формулювання будуть мати більш нормативний зміст, що визначає окремий обов'язок кінолога (в даному прикладі) з наданням певної самостійності у виборі способі спливу, адже вказаний виключно кінцевий результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. 25 years of IRO history. (Назва з екрану) URL: <https://www.iro-dogs.org/en/about-us/who-we-are>
2. Гончаренко В. Г. Природничо-наукові засади та процесуальні форми використання ольфакторного методу в доказуванні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 2. С. 121-128.
3. Гусева В. О. Використання результатів одорологічного дослідження як доказів у кримінальному провадженні. *Право і Безпека*. 2015. № 3. С. 68-71.
4. Єрмакова К.С., Пінчук П.А. Особливості психологічної підготовки працівників кінологічних служб до виконання обов'язків під час проведення пошуково-рятувальних робіт. Шляхи покращення професійного рівня працівників кінологічних служб. Харків, 2018 С. 89-91
5. История породы сенбернар. (Назва з екрану). URL: <https://dreamsalicecavalier.com.ua/istoria-porody-senbernar>
6. Каверина Т.Н. Роль кинологов в МЧС. Материалы ежегодной всероссийской научно-практической конференции преподавателей, аспирантов и студентов, посвященной 85-летию МГОУ (Москва 01-29 апреля 2016 г.). Москва 2016 Издательство: Московский государственный областной университет С. 111-114.
7. Мордошенко С. М. Соціально-психологічні детермінанти, що обумовлюють потребу практики в розробці професіограм основних спеціальностей МНС України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. № 4 (29). С. 211–216.
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів ДСНС: наказ МВС України від 11.07.2018 № 597 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0896-18>
9. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування кінологічних підрозділів ДСНС України під час проведення пошуково-рятувальних робіт: наказ ДСНС з основної діяльності від 17.09.2014 № 527 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/44406___44406
10. Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій: наказ МВС України від 03.07.2014 № 631 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0853-14>
11. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18>
12. Справочник спасателя. Книга 9. Поисково-спасательные работы с применением специально обученных собак, их подготовка и содержание. М.: ВНИИ ГОЧС, 1999. 223 с.
13. Яковенко А.В. Кінологічна служба ДСНС України. Сайт DSpace of Korolenko Poltava National Pedagogical University URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7567/1/57.pdf>

REFERENCES:

1. 25 years of IRO history. Retrieved from: <https://www.iro-dogs.org/en/about-us/who-we-are> [in Ukrainian].
2. Honcharenko, V. H. (2009). Natural-scientific principles and procedural forms of using the olfactory method in proof. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*, 2, 121-128 [in Ukrainian].
3. Husieva, V. O. (2015). The use of the results of odorological research as evidence in criminal proceedings. *Pravo i Bezpeka*, 3, 68-71 [in Ukrainian].
4. Iermakova, K.S., & Pinchuk, P.A. (2018). Peculiarities of psychological training of dog service employees to perform duties during search and rescue operations. Ways to improve the professional level of dog service workers. Kharkiv [in Ukrainian].
5. History of the breed St. Bernard. Retrieved from: <https://dreamsalicecavalier.com.ua/istoria-porody-senbernar> [in Russian].
6. Kaveryna, T.N. (2016). *The role of cynologists in the Ministry of Emergencies*. Moskva: Moskovskiyi hosudarstvennyi oblastnoi unyversytet [in Ukrainian].
7. Mordiushenko, S. M. (2012). Socio-psychological determinants that determine the need for practice in the

development of profesiograms of the main specialties of the Ministry of Emergencies of Ukraine. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 4 (29), 211–216 [in Ukrainian].

8. *On the statement of the Instruction on the organization of activity of cynological divisions of the SES.* (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine from 07th November 2018 № 597. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0896-18> [in Ukrainian].

9. *On approval of Methodical recommendations on the use of canine units of the SES of Ukraine during search and rescue operations.* (2014). Order of the SES on the main activity from 17th September 2014 № 527. Retrieved from: https://zakononline.com.ua/documents/show/44406___44406 [in Ukrainian].

10. *On approval of the Regulations on the Operational and Rescue Service of the Civil Protection of the State Emergency Service of Ukraine.* (2014). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 03rd July 2014 № 631. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0853-14> [in Ukrainian].

11. *On approval of the Statute of actions in emergency situations of management bodies and subdivisions of the Operational and Rescue Service of Civil Defense and the Statute of actions of management bodies and subdivisions of the Operational and Rescue Service of Civil Protection during firefighting.* (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 26th April 2018 № 340. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18> [in Ukrainian].

12. Rescuer's handbook. Book 9. Search and rescue operations with the use of specially trained dogs, their training and maintenance. (1999). M.: VNYI HOChS [in Russian].

13. Yakovenko, A.V. Cynological service of the SES of Ukraine. Website DSpace of Korolenko Poltava National Pedagogical University. Retrieved from: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7567/1/57.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.12.2019

УДК 341.43

Сокурєнко Олена Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри галузевого права та
правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
email: elena-ljashenko4@rambler.ru
orcid.org/0000-0002-8169-3720

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ

У статті здійснено аналіз положень чинного законодавства, якими визначаються норми захисту дітей-біженців. Проаналізовано їх основний зміст та наголошено, що реалізація законодавства про біженців, на сьогоднішній день потребує удосконалення.

Зазначено, що основна проблема функціонування системи захисту дітей-біженців в Україні полягає в тому, що реалізація відповідного законодавства досі обмежується лише легалізацією і документуванням шукачів притулку та біженців.

Звертається увага, що надання правового статусу дітей-біженців є першим необхідним кроком і має супроводжуватися адекватними заходами щодо інтеграції біженців в українське суспільство, щодо їхнього подальшого облаштування.

Визначено, що використання позитивного досвіду України, набутого у зв'язку з цілеспрямованою політикою адаптації та інтеграції в українське суспільство репатріантів був високо оцінений світовою громадськістю. Наголошено, що подібні заходи щодо дітей-біженців є необхідними. В першу чергу, діти-біженці повинні реалізувати своє право на натуралізацію, набути громадянства України. В другу, отримання ними належної освіти, набуття професії є важливим як для сьогодення, так і для майбутнього нашої держави, однією з умов безконфліктності міжнародних і соціальних стосунків.

Ключові слова: діти-біженці, захист дітей, статус біженця, реалізація права, права дитини.

Sokurenko O. REGULATORY REGULATION OF THE INSTITUTE FOR THE PROTECTION OF REFUGEE CHILDREN

The article analyzes the provisions of current legislation, which determine the norms of protection of refugee children. Their main content is analyzed and it is emphasized that the implementation of the legislation on refugees needs to be improved today.

It is noted that the main problem with the functioning of the refugee child protection system in Ukraine is that the implementation of the relevant legislation is still limited to the legalization and documentation of asylum seekers and refugees.

Attention is drawn to the fact that granting the legal status of refugee children is the first necessary step and should be